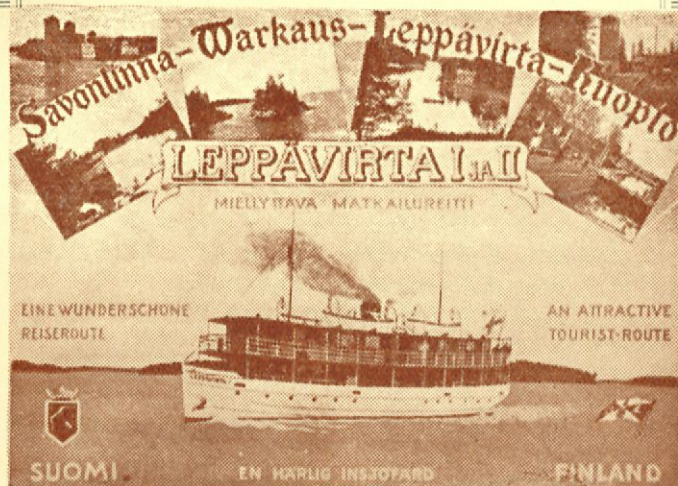

SAIMAAN ALUE

SAVONLINNA—KUOPIO

„SAIMAAN HELMI“

LEPPÄVIRRRAN REITTI

SUOMEN MATKAILIJAYHDISTYKSEN KUOPION
OSASTON TOIMITTAMA.

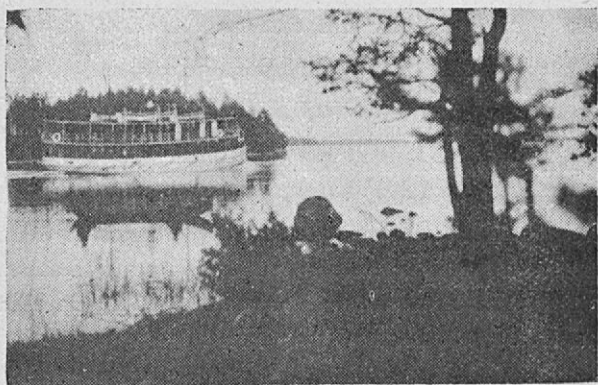
SAIMAA ALUE

SAVONLINNA—KUOPIO
LEPPÄVIRRRAN REITTI

SUOMEN MATKAILIJAYHDISTYKSEN KUOPION
OSASTON TOIMITTAMA

KUOPIO 1936. POHJOIS-SAVON PAINO OSAKEYHTIÖ

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

„Saimaan Helmi“

Suomi ei tarjoa ulkomaalaisen matkailijan nähtäväksi kovin paljon historiallisia muistoja, kuuluisia taidearteita tai arkkitehtuurisia nähtävyyksiä, mutta se tarjoaa sitä enemmän luonnon kauneutta, koskemattoman luonnon läheisyydestä kumpuilevaa rauhallisuutta ja hyvätunnetta. Tämä suomalaisen luonnon kauneus piilee ennen muuta maan suurissa saloissa ja maan merkellisessä järvirikkaudessa. Selvimpinä nämä ominaisuudet tavataan Sisä-Suomen suurella järviylängöllä ja ennen muuta Saimaan valtavilla järvi-reiteillä. Täältä saa luonnonihailija ja turisti elämänikäisiä, mielestä lähtemättömiä elämyksiä. Täällä voi

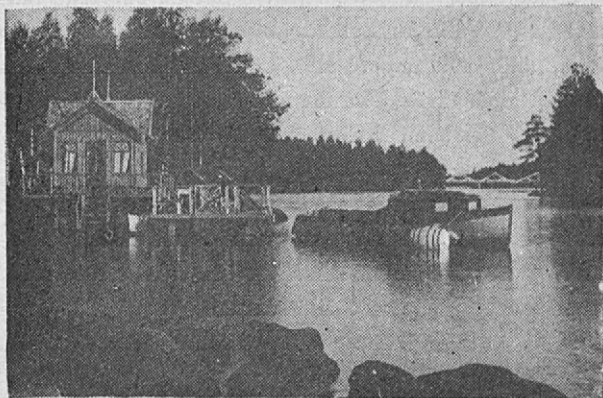
eri maanosissa kulkenut turisti huudahtaa: "Saimaan vesistö on ihmeellisin mitä olen nähnyt; täällä on vuorien, metsien ja järvien pohjoinen paratiisi".

Mutta koska Saimaan monihaaraisen ja joka suuntaan monipeninkulmaisen vesijakson laivateitse kulkeminen kysyy liiaksi matkailijan kallista aikaa, tyytyy hän kaikesta kauniista ja opettavasta varaamaan muis-
tinsa ja kokemustensa aarteistoon parhaimman osan, suorittamalla matkan Savonlinnasta Varkauden kautta Kuopioon, Olavinlinnan liepeiltä muhkean Puujonmäen juurelle.

Savonlinna on idyllinen pikkukaupunki, maalauksellisen ihanan luonnon keskellä. Se on asemansa puolesta kehittynyt koko Saimaan alueen vilkkaimmaksi kesämatkailukaupungiksi, sillä johtavathan siitä paitsi rautatietä kulkureitit Joensuuhun, Punkaharjulle, Imatralle, Lappeenrantaan, Mikke-
liin ja pohjoiseen Kuopioon kahta tietä. V. 1639 kaupunkioikeutensa saanut soma kaupunki, "Savon helmi", omaa paljon nähtävyyksiä, joista huomattavimpia ovat kylpylaitos puistoineen ja muhkea Olavinlinna, Suomen ehdottomasti monumenttaalisin muisto keskiajalta; rakentaminen aloitettu 1475.

Tämän matkan etelästä pohjoiseen, joka kestää klo 13 seuraavan päivän aamuun klo 8 pysähdys- ja yöpymisajat mukaanluettuna, suosittelemme tapahtuvaksi Varkauden ja Leppävirran kautta.

Ja se suoritetaan Saimaan muhkeimmissa ja ajanmukaisimmissa laivoissa "Leppävirta I" ja "Leppävirta II", joissa järjestys ja siisteys on moitteeton, yläkannen hytit ihanteellisia, ravintola tunnetusti ensiluokkainen, jopa kehuttu, kohtelu aina huomaavainen ja viihtyisyyttä lisäävä.

Maisema Leppävirralla

Nousemme Savonlinnassa, kaupungin ja linnan merkillisyydet tarkasteltuamme, valkeaan ja vankkaan "Leppävirta" laivaan ja antaudumme sen ystävällisen, savolaisen joviaalisen päällikön hoiviin. Pikkusirosta satamasta työntyy laivamme Kyrönvirtaan ja puskee tuimasti ohii Olavinlinnan, joka siinä kalliolla seisoo uljaana muistomerkkinä entisajoilta. Linna on merkkinen ihmiskätten työ, kuten mahtava rautatie-siltakin, jonka alatse laiva nyt ohjataan pohjoista kohti.

Siinä nuo rakenteet ihmetellen katsovat toisiansa — ja yli 400 vuotta on niiden iässä eroa. Täydessä aurin-gossa päilyilee H a a p a v e d e n saarekas selkä, kunnes M ä r ä n t e e n salmen kautta joudumme H a u k i - v e d e l l e , joka on 5-penikulmainen komealuontoinen arkipelaagi. Laiva poikkee suurelta reitiltä vasempaan ja noudattelee R a n t a s a l m e n pitäjän puoleista ran-taväylää. Väliin on kuljettava jyrkkärantaisten saarten solia, väliin avarampia vesiä, jotka keskikesän tyynessä ihanina lepäävät ja joita matalat ja lehtevät saaret reu-nustavat. Kauempana vasemmalla mantereella näkyy yläviä viljeltyjä mäkikyliä; siellä on korkea P a r - k u i n m ä k i , kuuluisa taistelupaikka v:lta 1789, jonne parhaillaan puuhataan suurta monumenttaalista muisto-kiveä, niin että se tulee näkymään alas laivareitille. Rantasalmen pitäjän päälaiturissa M u s t a s s a l a h - d e s s a , josta on 3 km. pitäjän kirkolle ja kirkonkylään, ollaan n. klo 16 ajoissa.

Rantasalmi tuli seurakunnaksi v. 1578. Se on vanhaa kulttuuri- ja viljelysseutua, jossa monta oivallista viljelystilaa, enti-siä herraskartanoita, joista olemme jo si-vuuttaneet Vaahersalon ja Rouhialan sa-mannimisten laiturien kohdalla. Rantasal-mella toimi Itä-Suomen ainoa korkeampi oppilaitos, triviaalikoulu, v. 1749—1787. Siellä oli aikoinaan 1781—1819 maan ainoa sotakoulu Haapaniemellä.

Tästä lähtien käy luonto yhä karummaksi, mutta paljaat kalliot tai korkeat metsäiset rannat ovat jylhän

kauniit. Ensin on kapea ja kaunis Porosalmi, jonka äärelle on muodostunut melkoinen huvilaryhmä, ja sitten ollaan tuon ennenmainitun laajan ja viehättävän saariston länsireunassa.

Jos matkustajalla olisi aikaa jäädä tänne sydän-Savon maille, löytäisi hän täältä herttaisen kansan ja suuren joukon alkuperäisen luonnon ihmeellisyyksiä: reheviä lehtoisia saaria, kirkkaita salolampia, korkeita

Leppävirta Toivolan huvilalta nähtynä

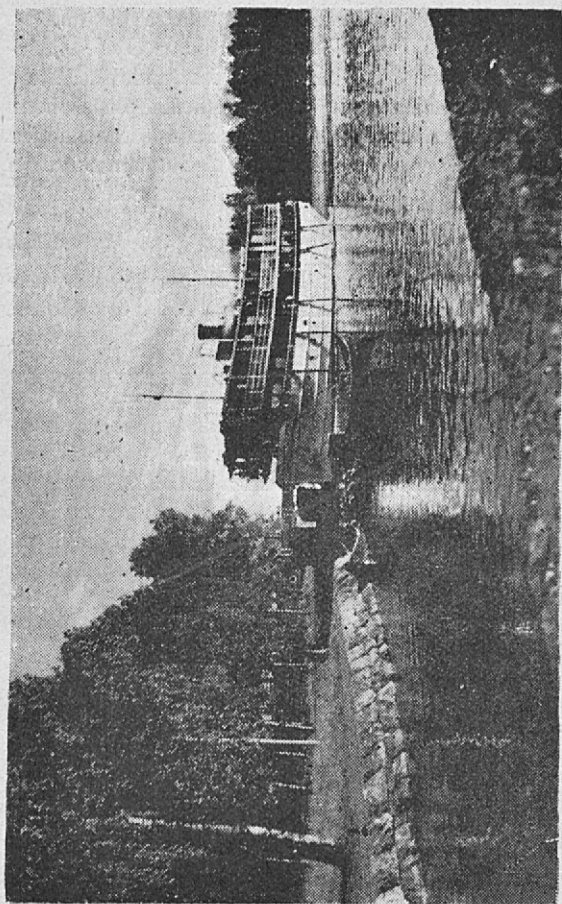
vuorenhuippuja, kummallisia rotkoja ja kallionmuodostumia, mutta vähemmän laajoja viljelyksiä, sillä karu maapohja ei anna tilaa niille.

Vedet sen sijaan ovat rikkaat, jo ammuin kalaisuudestaan tunnettuja. Täällä Haukivedessä asustaa komea hauki ja täällä kutee syvänteitten rinteillä savolaisten herkkukala, muikku.

Laiva kulkee syvien vesien ylitse ja korkeitten vuorirantojen alitse, merimerkki viittaa kaukaa toiselle näillä välkeillä ja kuulailta vesillä, missä kymmenet ja sadat hinaajat ja tervahöyryt sivuuttavat toisensa. Saa-vutaan S i a n l e u k a a n, missä on tilaisuus silmätä reippaitten tukkilaisten hommia tukkilauttoineen, asu-muksineen y.m. Ja nyt alkavatkin pian, maisemien tul-tua matalammiksi, pohjoisessa näkyä V a r k a u d e n tehtaitten savupiiput ja tornit, komeat kuin Pariisin Notre Damessa. Kello on nyt kahdeksan illalla ja olemme keskeltä maaseudun rauhaa tavanneet yhtäkkiä aineellisen elämän kiihkeän sykinnän. Matkailija näkee ensin L e h t o n i e m e n konepajan ja voi sitten Var-kauden pysähdyspaikassa nousta laivasta, tarkastaak-seen nopeasti Oy. A. Ahlströmin suurenmoisen tehdas-yhdyskunnan ja silmätäkseen yhtä nopeasti lohirikkaan Ä m m ä k o s k e n, jonka tehtyään hän tavoittaa lai-vansa T a i p a l e e n kaksisulkuisessa kanavassa, missä luonto ja ihmistyö ovat olleet yhdessä aikaansaamassa hyödyllistä ja siroa kauneutta.

Taakse on jäänyt Rantasalmen pitäjä, sillä Lehtoniemi, johon tehdas on perustettu v. 1888, on jo Joroisten pitäjässä. Varkau-dessa olemme taas uudessa pitäjässä, nim. Leppävirran pitäjässä, ja uudessa läänissä, Kuopion läänissä, sillä Mikkelin lääni lop-pui tähän.

Koskien halkoma Varkauden kapea kannas on jo aikaisin huomattu sopivaksi kauppa- ja teollisuuspaikaksi. Tehdastoi-

Taipaleen kanavan suu

minnan voi katsoa alkaneeksi jo v. 1818, jolloin seudulla on mylly ja rautaruukki. Myöhemmin tuli saha, laivaveistämö ja valimo. Nykyisen omistajan Oy. A. Ahlströmin haltuun v. 1909 jouduttuaan on Varkauteen lisätty teollisuuslaitoksia oikein amerikkalaisella nopeudella. Varkauden laivaveistämö on nyt Sisä-Suomen suurin ja siitä ovat lähtöisin useimmat Saimaan komeimmat matkustajalaivat, m.m. "Leppävirta"-laivat. Sahaliike on suurentunut tavattomasti ja lisäksi on tullut faneeritehdas. Suurisuuntaisimmat ovat puuhiomo, selluloosa- ja paperitehdas, jonka viime mainitun vienti tekee lähes neljänneksen koko maan viennistä. Tehtaitten ja koko tehdasalueen järjestely osoittaa omistajan suurpiirteisyyttä ja nerokkuutta, jonka näkyviä tuloksia kunnioituksella katselee.

Varkauden eli Taipaleen kanava, joka on rakennettu v. 1835—1839 ja täydellisesti uusittu v. 1867—1871, on 564 m. pitkä.

Kanava on nostanut laivamme ylävesille, vedenpinta on n. 6 metriä korkeammalla kuin äsken Haukivedellä. Illan hiukan himmetessä puikkelehtii laiva kapeita virtoja ja kaivantoja myöten *Unnukalle*, "satasaariselle, tuhatniemiselle". Ja kun vedet pian ahtautuvat kapeaksi virraksi, olemmekin koko reitin kauneimmalla kohdalla. *Leppävirran* rantamaitten luonto on rehevä, hymyilevä, herttainen, saaret ovat lehteviä, metsät ja vihreät vainiot ulottuvat veden rajaan. Kello osoittaa 22, kun laiva kiinnitetään *Lep-*

pävirran kirkonkylän laituriin, ja tässä yövytään klo ½ 3:een aamulla. Siinä on vieressä laaja kirkonkylä, jonka ihanasta asemasta saa käsityksen vasta sitten kun on noussut ylös mäelle, tai vielä paremman kuvan saa komean vuonomaisen Kalmalahden äärelle sijoittuneesta asutuskeskuksesta, jos nousee juhlallisen temppelin kellotorniin.

Leppävirran kirkonkylä ja ranta

Leppävirta erotettiin omaksi seurakunnaksi v. 1639 ja sai kirkon jo seuraavana vuonna. Nykyinen, järjestyksessä neljäs kirkko on harmaakivinen, kuuluisan C. L. Engelin piirustama, seisoo korkealla mäellä (121 metriä yli merenpinnan) ja valmistui v. 1846.

Aamulla kulkee laiva lopputaipaleen neljässä tunnissa. Puolisen tuntia sen jälkeen kun Leppävirran

kirkonrannasta lähemme, joudumme kauneudesta
 kuuluisaan ja upeasta kasvullisuudesta mainittuun
 Konnuksen kanava (rakennettu 1835—1839 ja
 nykyiseen asuun uusittu 1865—1868) nostaa laivan
 Koirusveteen. Matkailijan ei olisi syytä nukkua
 näitä seutuja sivuutettaessa. Aamuaurinko väläyttää
 maisemien ylle toisen valaistuksen kuin minkä näit
 illalla ja keskipäivällä, aamuvirkku tuuli kohottelee
 leikkivän virin Koirusveden, Sotkanselän ja
 aukeamman Kallaveden pinnalle. Yksitoikkoisuus
 ei täällä koskaan väsytä silmää: on jylhiä louhikkosaa-
 ria, on herttaisia ruohikkolahtia, on siroa ahtautta ja
 suurpiirteistä väljyyttä, jommoista vaihtelua ei voi tar-
 jota esim. itäinen n.s. Heinäveden reitti. Kallavedellä
 nähdään kookkaita kaunismetsäisiä saaria, ja pian
 ilmestyy näköpiiriin korkeita, juhlallisia, kyömyharjai-
 sia vaaroja, joista yksi kohoo yli 150 metriä järvenpin-
 taa ylemmäksi. Se lähenee ja selvenee ja pian sen alla
 häämöittää valkean kirkon valkea kellotorni. Tuo mah-
 tava huippu on Puijo ja sen juurella on matkan pää,
 Kuopio. Savon pääkaupunki odottaa vierasmaa-
 laista näyttääkseen hänelle uusia luonnonihanuuksia ja
 neuvoakseen hänelle uusia matkustusreittejä joko vesit-
 se tai maitse täällä suurten salojen ja tuhansien järvien
 maassa.

Kuopio sai perustuskirjansa v. 1782.
 Tämä kaupunki on ollut monen tunnetun
 suomalaisen kotipaikkana 1800-luvulla.

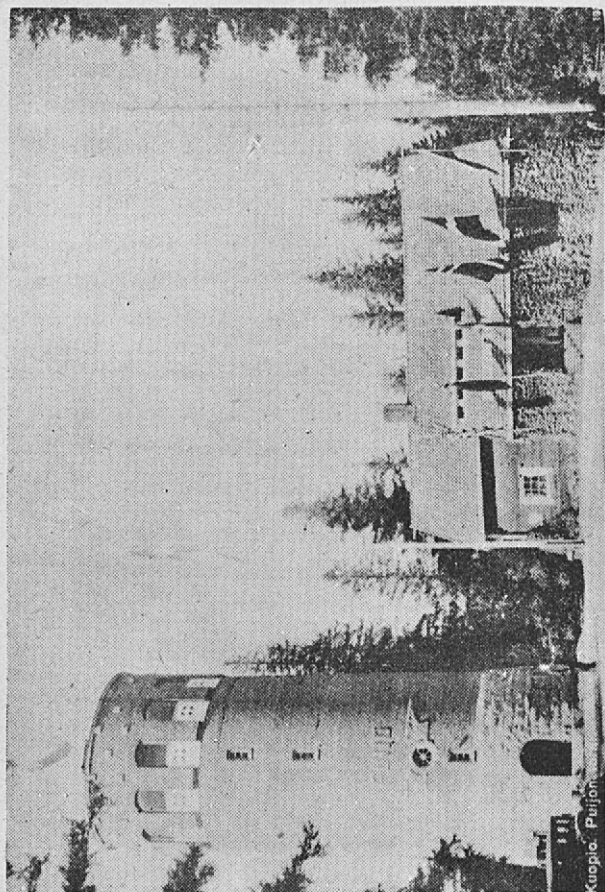
Suomalaisuuden suuri herättäjä J. V. Snellman toimi täällä v. 1843—1847. Suomen tunnetuin naiskirjailija Minna Canth suoritti täällä elämäntyönsä ja Suomen suurin kirjailija, Savon luonnon ja kansan mestarillinen kuvaaja, Juhani Aho on myöskin täällä toiminut. Nykyisinkin on Kuopio koko Savon henkisen elämän keskus, jossa on paljon kouluja sekä suurehko museo ja kirjasto. Ja viime aikoina on liike-elämä ja teollisuus erikoisesti elpynyt (suuret myllyt, rullatehdas, tulitikkutehdas, puuseppätehtaat y.m.), niin että kaupunki on nyt Suomen sisämaankaupungeista Tampereen jälkeen suurin. Kaupungin asema on kauris, ja eniten ovat matkailijat ihastuksensa lausuneet Puijosta ja Väinölänniemestä. Mutta Kuopiosta, joka on vilkkaan laivaliikenteen keskus, lähtee ihania laivareittejä ympäristöön, jossa on ennen muita mainittava luontonsa puolesta merkillinen Tuovilanlahti Maaningan pitäjässä. Kuopiosta kulkevat rautateitse Vaalaan ne matkailijat, jotka tahtovat laskea Oulunjoen kosket.

Matkailijat, jotka haluavat käydä Korkeakoskella, voivat matkustaa Kuopiosta Tuovilanlahteen "Maaninka"-laivassa ja sieltä edelleen autolla Korkeakosken kautta Iisalmelle, josta nousevat junaan. Automatkan pituus tällöin on noin 40 kilometriä.

Näin on suoritettu laivamatka Savonlinna—Leppävirta—Kuopio. On kuljettu kahdessa läänissä, viidessä pitäjässä ja pysähdytty kymmenissä laitureissa. Va-

jaan vuorokauden ajalla ja aivan kuin yhdeltä filmirullalta kerittynä on vieraan kulkijan katseltavaksi avautunut Suomen kesäinen luonto, Savon maisemat, viljelys ja kulttuuri. Matkailija on tällä lyhyellä ajalla tullut nähneeksi touhuavat pikkukaupungit, vanhaa asutusta todistavat viljelysaukeat, asumattomat saaristot, maakunnan leppoisan kansan kaupungin rannassa ja pysähdyspaikoissa — ja kaikkialla metsää ja kaikkialla puutavaraliikennettä sekä tehdaslaitoksia, missä puu, Suomen rikkaus, muuttaa muotoa ja lähtee jalostettuna maailmalle.

Kaikkea tätä nähtyä kehystää kaunis luonto, jossa salmien erottamia suuria ja pieniä järvenselkiä, täynnä saaria, niemiä ja syvälle pistäviä lahtia, korkeita vuoria ja matalia lehtorantoja sekä kaiken yllä Pohjolan valoisaa kesätaivas, valoisa yönhetkinäkin, jolloin valpas ja ihastunut vieras viiptyy laivan kannella hiljaisuudessa ja rauhassa ja antaa katseensa hyväillä vaihtelevia maisemia. Tämä pyhä rauha, mikä keskikesän vesilläämme vallitsee, se tyynnyttävä, raikas tuntu, se puhtaus saattaa meidät kaikki "ajattelemaan luomisajan ensimmäisiä päiviä, jolloin Jumalan henki liiteli vesien päällä".

Puijon näkötorni kesällä

